

Harold Persson
Rönna
Emmaljunga.

Härmed följande fragmentariska i hest
redaktionens bidrag till Eder Lärare.

Namnet önskas ej offentliggjort

Skulle artikeln mot förmodan införas

i L. B. önskas hvar en elter ex. av det m

Följande skördeceder och skördebruk ha berättats för
undertrycknad av äldre personer och ha ägt rum i nord-
ligaste Skåne närmare bestämt Vittsjö socken på 70-
eller 80-talet.

På de i vanliga fall större bondgårdar, som hade
stora arealer naturlig äng och i följd därav omfattande
de höslätter ställde man ofta till med s. k. slätter-
gillen.

På fort som man på en gård bestämt sig för att
på detta sätt snabbt och effektivt få gräset avmjalt,
sände man ut ^{slätterfolk} intjudan (muntlig) till det erforderliga
antalet. Det skeddade ej alltid vid så låg siffra.
Man var oftast ett trehundra slätterkarlar och lika
många råfserskor.

Hela förmiddagen var varje ^{intjudan} slätterkarl strängt
upptagen med att slipa och "vädja" sin lis. Den
skulle nämligen ha så skarp egg, så att den höll
sig hela eftermiddagen endast med de nödiga skärpning-
arna av "strykspänen". Det var en skam att under
arbetet försöka få den vassare med andra hjälpmedel

Vid middagstiden samlades man på "gillegården".

14 sid.

Varje räfserska hade som "förning" med sig risgrynsgräs. Li: fort man druckit kaffe började arbetet. Man delade upp sig i flockar, 7-9 i varje. Denna uppdelning sked efter geografiska tecken, varje by och socken för sig.

1) I varje ^{grupp} gick den duktigaste slätterkarlen främst och sedan de andra i tur och ordning. Förresten var det enda tränade och vana "höstakarlar", som vågade sig med och utsätta sig för den beska kritik, som skulle bli följande om de inte orkade med. Vanligtvis fick någon sådan mindre van hjälpa fruntimren som "börhäst", genom att på "böer" dra upp gräset från sumphålorna till ^{pi} lorkning höga torra platser. Det var ledigast för de slätterkarlarna, som gick sist. I regel fingo de smälare "skåror" utmed backkanter o.s.v. Till sist på kvällen gällde det vem som hade vassast li. Ett verkligt kriterium härpå var det s "vitskägget", en sorts segt, svärhugget gräs.

En slätterkarl, som var vida bekyklad för att kunna ha sin li vass gick en gång sist i en grupp. När de i korningen kommo i en "vitskäggsång" hade de andra ~~det~~ andra det besvärligt. Han gick då i en vid bage runt hela sätts. Lunnan förbi, vänder han sig lugnt om och säger "Ha vi sett de ättesten äro långt före?". Vidare var det mycket no, med, att arbetet blev väl utfört.

Trakteringen var riklig. Tarken mat eller ^{brännvin} brännvin fattades. Man åt "mereftron" vid fyretiden och kvällen efter arbetets slut. Obligatoriska rätter voro "plockfisk" och äpplesoppa, samfövan nämnda risgrynsgräs. I grannsösa

i Småland fingo alla vid "meraflonen" en fjärdedels kaka
bröd med tillhörande väldiga ostskiva och smörbit. Det
man inte orkade äta upp fick man laga med hem.
Hela natten dansades det, mazurka, polka, kadrija och
allt vad dåtida danser hette, och dansen gick med lycka
och lust, ända tills morgonen bröt in. Besökare voro i
väl sedda. Det kunde bli bråk, om sådana infunno sig.

21 Ända fram på 70-talet mejade man av kornet med
s. k. skära eller "segel" (konstigt på sista stavelsen) isynnerhet
på småställen. Detta var s. k. fruntimmersarbete.

Skördearbetet fortgick till sena kvällen. Uppsättningen
av travar tog rum efter mörkrets inbrott. På somlig
plats räknade man 20 "reker" till var have; på andra
24. Var väderleken dålig hängde man upp säden på "klästa"
spetsiga stänger utan spikar. En halv have på varje.

Vid inbärgningen använde man en egendomlig metod. Man
drog loss "klästaken" med påhängande "reker" upp ur marken
och slängde upp den i vagnhäcken. Var logen så rymlig,
att man kunde köra in på densamma med vagnen, drog
man endast ut "stakarna" och slängde dem i en hög på
gårdsplanen. På så sätt fick man ju snabbt "nekerna" lösgjorda.
Tannat fall bar man in "staken" på logen, satte
foten till och drog stängen loss. /

På fort skörden var inbärgad hade man "skyragill"
på varje gård. En stående rätt var då s. k. morotkaka

-ld.

mattrads rocken. Wästra Götalands län.

Några minnen från skoldagarna under formatiden.
 Det som från tog den mesta tiden i anspråk
 var läsningen. Det är egendomligt att man
 vandade ut i beteckningarna och vet att
 från gingo släktkaplan och "röversen" i ett
 idagligt arbete från sluppång till solvedgård
 det förändrades skicklighet att hälsa på den
 tiden, blev det något gräs stående omkring
 en sten (och stenarna var många) så blev
 vederbörande stillerhastigt snart förklarad
 mindre lynchlig. var det så en äng, från
 från sten, då gällde det att gå en
 "mark" men lång tid och ej bli ut-
 huggen, röversen hade att draga upp
gäret från rensa plåtar i en och
 "höstarna". mat varhades, först från
 redan "Dama" men en stående rätt
 av årtoppa. varidag rögrösgjät
 så meraplan och höllmat. rårkil
 matplåtar från, och en hel dag
 ycktwel utfördes så humöret hölls alla
 högt uppe vid varje måltid var det
 en halvtimme anslagen tid att "välja
 tien, man stegade ej i första tiden, och
 så att "rånna" traspäner, och stå från

i råvarorna. int av allt kom in hirtagille
med mad & brännvin i långa banor
omväxlande med en del idrotter,
lyftprov, lyfta på nakna hävar, spänna
krikan. "håra görgalaci". brattning
hoppling m. m.
Lå vid Thinhörden var det "brydegille"
då trakterns ungdomar samledes vid
"bästerna" när "hören" (iä kallas det
i dagligt tal) var tarhad, det var ett
rätt i stängt arbete alltid börjades det
på en och pagisk långt upi på natten
efteråt någon kväll var det "skattegill"
då den "brödnä" hören skulle skattas
sedan var produktionen fin, och färdig att
spinnas. Lå var det någon tid efter
potatishörden anordnat "revegillen"
då man samledes i gårdarna att
riva potatis för gårdens behov av
potatismjöl och gryn. Den som ej
revade sig i fingrarna var givetvis
shickligast. där gick i alla full tiden
fast, det hörde till med saliga hirtor
m och viron. och överflöd på mat
och kaffe. vid de här gillena gjord
allt bekantskaper som räckte långt ut.
Man ute på logan var det sedan

* dagligt
talat
språk

ett jämnt arbete under vintern
från tidigt på morgonen till sent
på kvällen, hela gårdens trädskades
med * stora trä man och vid god
plats tre, på de mindre jordbruks-
en. efteråt "kastades" väden träs över
logen, då aquarna fränbildes.

väderkarparna varo skända på den
inne i slugorna merade spinn-
sackarne. Slan-rack vävstälarna
långt ut på kvällen, vid ett mycket
uppsamt ljus.

Men är allt detta värtan som en
rega, kreaturen beta där man
fordom kastade. Skittermaskinerna
gå fram över åkrarna, bastugorna
äro förfallna och borta är både
"bryddar" och "skädder" man köp
pottatisangöllet från handf eller pubik
och slagan jämna trädets barka
erstatte med trädskaverken som
spinnasackarna ha och tygtrast,
och bara minnet dröjer ibland
vid den tid som vinnit kär.

N. Andrauer
Box 28 Grankata
matteiad.

Vitt Arde Redaktionen av Skånska Dagbladet
Malmö.

Angående eder uppmärksamhet till folkminnesmärket
får de ursäkta detta opus, som utgår ifrån ett egenh
ligt, av en 80 årig jordbrukares hand, skriftlig anteckning
jag har utt sedan den 14 mars år 1877 ägt och brukat ett
jordbruk i Emmaljunga i Norra Skåne med 30 tunland
åker samt en massa starr och ångar att hösta med b
handräfsor, denna höst pågick en hel månads tid, fr
den 10 juli med 5 män och 6 kvinnor, höst utbreddes på tur
i ången till att torka sedan skulle det vändas, alltså
då det var torrt sammanröstades det i s. k. "buvor" som vi
på natten in i lador för att sedan, då jorden blev fru
köras hem med Oxar och träaxlavar samt höfjurar och br
skorde för att uppe höst och packa på stängel över la dug
den till vinterföda åt djuren, man kan finna att uppe
gen blev föga rationell? - skörden bereddes i början en
träärd och träpinnaharv, som jag själv tillverkade,
även gödselgrepp av trä, allt var primitivt och billigt
emot nutidens dyra förordningar. När så skörden br
färdig var det tid att vädja "seklarv": en krokig åm
med handtag av trä, som fattades av högra handen
och den mogna säden av den vänstra, sedan var det
både män och kvinnor att "laga följ" ut på åkern och
verka säden och lägga den på med hvar sin ryggrad
band att binda reget (hårvar). Under arbetstiden ha
de det ofta att den vänstra handen icke fick veta
den högra gjorde förran blodet "rann" av ringfingret

1932.

Efter det säden bräddats i Kårvatn bräddes desamma på trästör.
 som vore nedsatta i åkerjorden cirka 5-6 st. ^{Kårvatn} bräddas varana
 för att mera skyddas för regn, efter åktum; samma ekipage
 som höst väntade blef det tid att handtröska ut säden om
 "plejlar": dessa bestod av en meter lång x fjöck trädstock, som
 var fäst med älskinn vid en slätthöflad handstäng, gryn
 av starka armar att kunna "bösta" ut säden av halmen,
 fräghuset i logan; - i äldste tider maldes säden av husets
 på handkvamar, men före först torkas i bakugnen -
 Inga ende arbetsdagens dagliga längd är nedanstående
 actualt att kl. 4 på morgonen skulle släta Karlar o
 sesor" vara på maskin, börja ^{höst} arbetet och sluta först
 nattens inbrott kl. 9 med en timmas måltidsrast kl. 10
 och 3 med grönkål & Horngrönsgröt samt stekt ~~vinter~~
 norsk storsill o fläsk, stundom fileburrk (sur mjölk) &
maträtter; - tröskningen var slut till julhelgen och då pyntas
 till stor högtid dels med stor "julahöj": 3 större o mindre brödkor
 av olika sorter ovanpå varandra på vitdukade långbordet; frö
 re hörnet av storstugan, omgivet av spikade tårbänkar, stuga
 skulle, till högtidens ära, klädas med handmålade julabrev på
 alla väggar och därunder spänns lakan med konstgjorda blommor
 fästade i brokiga mönster, över bordet var spant en duk der en
 glittrande krona hängde ner, julabrevens bilder påminnte om ju
 alla bilder av Huset m. fl., - men golv et skulle täckas med
 - haln på vitken alla husets folk skulle vila, och ingen tillåts
 ligga i bägg, talgdenkarna skulle brinna hela natten; på ju
 morgonen skulle hela familjen till julottan i kyrkan med
 vande

stora ljusbloss o. h. påestiebor, ty folktron skulle skänka u-
de döda, som förut på natten varit samlade i kyrkan; — många v-
skepliga tillställningar kunde här omnämas, men det sagda får
vara nog, ty det är föga uppbyggeligt att läsa! —

Det talas numera om sparsamhet och återgång till de gar-
la goda tider med sådana sträpsamma och vidskepliga
förehållanden vid allt görande och latande här på hem-
bondlandet, — men våra kulturmänniska lägga hand
på hjärtat och fråga om det blevo något bättre då.

En episod glömde jag här förut när
jag skrev något ur handskärans historia, — en gammal
bonde omnämlade för mig om den förra tiden då göingar
körde med sina oxar och bräddlass till Lund för byta
sig till såd så kunde de omöjligt taga med sig så mycket
foder som åtgick till oxarne, hvarför de togo en av de
nämnde "seklarne" med sig för att kunnat skära av den
värande såden till foder; — men glömde "seklern" på åker
när egaren kom dit för att han så en del såd bortäten och
ett "krokodjuri" låg och sov der, budade han sina grannar
att följa sig, benäpnade med järnstänger för att krossa
den lida krokormen som hade ätit upp så mycket
såd för släbon — följden blev då han slog flög seklern
upp om halsen på släbon, hvilket i språnget
hela sitt sällskap skundade hem innan döden, som
han trodde skulle taga hans lif.

Vand

Wäger jag hoppas att Årde Redaktionen ursäkte
 mina dåliga grammatikaliska utgjätelser här, ty det är
 att villfara Eder önskan att lite mera fylla nordskånes
 streck. Karte

Emmabjörnga den 3 November 1932.

Johs. Göransson.

Honnamundfallsmåtteligh
 Kuviss.

F.d. Korn. ordf., v. ordf.: Skobrad,
 Kyrkostämme v. Skarbantessstypen.

Wittsjo becken.

Skörden i äldre tider.

I Västra Göinge härad drevs bönderna jordbruk och skogsbruk. När slöttern började vid midsommartid så kunde den pågå i 14 dagar a 3 veckor då skulle folket ut att bryja och hästa tel 3 a 4 på morgn. Karlarna drog ut med lin på nacken och kvinnorna med rifva för att kunna räfsa ihop gräset eftersom karlarna hörlade, när det sedan var borta räfsades det ihop i långa stackar såkallade härar där det sedan fick stå i någon vecka innan det kändes in. För användes ej så mycket hästar utan kändes de med stutar eller med kor.

2) Grösa o råg odlades o högs med lin men fick ha öpp säden o binda den i kävar vilka sedan sattes öpp 10 eller 20 i varje stack eller hängdes öpp på stälar vilka var inslagna apå uti till att hänga öpp kävarna på, det bruk lever ännu uppe i skogsbygden

4099

Folket vintre sig på några maskiner utan att skulle göra för hand, således när säden var färdig inköpt så gick Karlarna bära ut tröskan mot slaga och så var det att bära kl 2 a 3 om maskinerna och hålla på till 10 om kvällarna och fortgick så hela vintern. Sädens skiljande från agnarna tillgick så att man skuffade säden bort i en hörna på logen som tog man med hand. Man var på en dag många agnar faller så i mitten, säden skuffas upp som i vacker och bärs upp på vinden eller magasin + lagras.

Stämme
V. Gärn hd
M. Åberg Sv

Upp:
O. Westenholm
Bjärnum

Franska Jagbladet.

Med anledning skördprövnings vill jag också förorda här en strö-
jag vill då titta med minnen från det första år då jag som kvävis 1884
titta på jätta till så god jag kunde till följ jag var den äldste skörden på
händelserna från den tiden ligger ännu i hjärtat minne fattar de och i
minnen härliga från den gård där man fohls och fothorande äger och
Sedan 1885 jag får börja med höstskörden vilket alltid högs och räpades,
stättar lans endast i naturlig äng blövis lans gita ängar
del vid vatten dragin samt största delen utgång badana
voro belagna i skogarna, luggningen skulle alltid börja kl 3
morgonen och gård till 8 det var skades en mål som hollade
eller davarna sedan gård arbetet till kl 1 då det var midday
kl 5 mera aftr får att sedan arbete till solens nedgång, om
var det samma till nästa dag, höet inåp i regel på nätterna
den anledning att slagdjur fanns ej annat än oxar o
och voro dott våra än hant under varma dagar, hötta
ej inom församlingen på den tiden, på så vän gård höst
i 34 veckor eller ungefär till skörden började, detta var om

Så kommers såden, den bestod av råg korn och lilla havre, skörden bör-
regel i svedjorna, svedjan var ett stycke mark i skogen som
kuddes på följande sätt, man högg ner ett lagom område på
10-20-30 årig skog och så brändes detta på våren och bränd
ör så råg på två hösten för att sedan så såa potatis på samma
tycke nästa skörd efter att ha bränt på nytt, skörden ble
regel mycket bra särskilt potatisen bleo mycket goda, rågen
högen der skars alltid med regel eller skära som endel kallade.
På samma sätt skars kornet såhärna, skära var ett i det närmaste
ihulbruntt jern med träskeff som formats till en sorts tve och
nvändes som följer man höll skäran i ena handen och fö-
red den andra om ett lagom antal strä och så skars man till
och på gick det så till hävven var full och den bords, i regel var
en äldre freuntimser som orso dom skickligaste, en epistod från
årnande till 1869 en timmerhandlande från stället närmare beränt
urva kom upp till gåinge som vanligt för att köpa timmer han
rade ut att försöka skära råg men det gick ej bäst än han skär
äldigt där i ena handen, jag minns så väl hans uttryck då han stod
i ett vattindrag och tröttrade bort blodet, han sa då ska tusen ta
in gåinge och smetta råg men passade heller inte Håkon han hette
Nils Trubbsen i Hurva

15/ Jul. ad

Antm Håkansson

Verum

(namnet m's i Huddiggräs)

9 / Torfningen av säden gick så till att man klädd
d v s man sätte ner stötar i marken lagade höga fo
kärvar och så trädde dessa på för att bli till dom var till
för inkörning / efter bergningens slut böjades trösk
aut tröskades för handflaga markintörka fanns y i några
rotfrukter odlades ej aus på den tiden, så ungefär gick det
på den tiden med brukningen av denna gård i nästans år,
eller kanske man kunde säga nödens år här var ju när
att man misvänt dom åren särskilt det mycket tor
året 1868, nu går till på annat sätt då maskinkraften
har kommit till användning och man ser därigenom
betydligt mindre folk, samt med 2 a 3 hästar där man
då använde tre par oxar för körslorna fastän åkerna
har under denna tid fördubblats.
Julla har hänt i norra delen W Gänge.

Gammal Bonde